

Μεσολάβησις στό Ούκρανικό

του *Γ. Ν. Παπαθανασόπουλου* *

Εστία, 2 άρθρα, 26 & 27 Μαρτίου 2019

Η ΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗ τῶν Ἀρχιεπισκόπων Κύπρου κ. Χρυσοστόμου καί Ἀλβανίας κ. Ἀναστασίου πρὸς ἀποφυγή τῆς πόλωσης καί τοῦ σχίσματος στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, ἐξ αἰτίας τοῦ οὐκρανικοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ζητήματος, πέφτει στό κενό. Οἱ δύο Πρωθιεράρχες εἶχαν συνάντηση μέ τόν Οἰκουμενικό Πατριάρχη κ. Βαρθολομαῖο στό Σάλσμπουργκ τῆς Αὐστρίας στίς 2 Μαρτίου 2019 καί συζήτησαν ἐπί μακρόν τό οὐκρανικό ζήτημα.

Κατά τίς ὑπάρχουσες πληροφορίες ὁ Πατριάρχης εἶναι προβληματισμένος ἀπό τίς ἐξελίξεις. Ἡ οὐκρανική κυβέρνηση ἄλλα τοῦ εἶχε ὑποσχεθεῖ καί ἄλλα προέκυψαν καί οὐδεμία ἀπό τίς ὑπόλοιπες Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες ἀναγνώρισε τήν «Αὐτοκέφαλη Ἐκκλησία τῆς Οὐκρανίας». Ὅμως φαίνεται ἀδύνατο νά θελήσει νά ἐκτονώσει τήν κρίση. Ὁ κ. Βαρθολομαῖος περιβάλλεται ἀπό κληρικούς καί λαϊκούς πού ὑποδαυλίζουν τήν διάθεσή του γιά ἀντιπαράθεση μέ τήν Μόσχα. Αὐτό φάνηκε καί στή συνάντηση στό Σάλσμπουργκ. «Παρ' ἑαυτῶ» ἦταν ὁ Ἐπίσκοπος Χριστουπόλεως Μακάριος, ὁ ὁποῖος πλειοδότησε σέ μῖσος καί ἐμπάθεια πρὸς τό Πατριαρχεῖο τῆς Μόσχας. Οἱ δύο Προκαθημένοι, Κύπρου καί Ἀλβανίας, ἐπιχείρησαν νά πείσουν τόν Οἰκουμενικό Πατριάρχη νά συγκαλέσει σύσκεψη τῶν Προκαθημένων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καί νά προσπαθήσει νά ἐκτονώσει τήν ἔνταση πού

Μεσολάβησις στό Ουκρανικό

υπάρχει. Ο Πατριάρχης άντείπε ότι μία τέτοια συνάντηση άπλως θά έπισημοποιούσε τό χάσμα, πού ύπάρχει μεταξύ τών Όρθοδόξων Έκκλησιών. Επίσης έλέχθη ότι θά είναι όλέθριο γιά τήν Έκκλησία νά ύπάρξει ένας χωρισμός τών Όρθοδόξων σέ Έλληνες καί Σλαύους. Στο ένδεχόμενο αυτό οί δύο Προκαθημένοι είπαν ότι θά μποροΰσαν νά συζητήσουν μέ Προκαθημένους Σλαυικών Έκκλησιών, μήπως καί τούς πείσουν, τουλάχιστον, νά μείνουν ούδέτεροι στήν ύπάρχουσα κρίση Φαναρίου – Μόσχας. Σήμερα, γιά τούς δικούς του λόγους, ό πιό συζητήσιμος στήν προοπτική αυτή είναι ό Πατριάρχης Βουλγαρίας. Οί υπόλοιποι (Σερβίας, Πολωνίας καί Τσεχίας-Σλοβακίας) δεσμεύονται είτε μέ δηλώσεις τους είτε μέ αποφάσεις τών Συνόδων τους.

Η άποτυχία τής μεσολάβησης είναι καί λόγω τής διαφορās άντιμετώπισης του ουκρανικού ζητήματος από τόν Οίκουμενικό Πατριάρχη καί τούς δύο Πρωθιεράρχες. Μέ τίς αποφάσεις τους οί Ίερές Σύνοδοι τών Έκκλησιών Κύπρου καί Άλβανίας άπορρίπτουν τόν τρόπο, πού δόθηκε ή Αύτοκεφαλία στήν Ουκρανική Έκκλησία καί ζητοΰν συνάντηση όλων τών Πρωθιεραρχών, πρός εξέταση καί έκτόνωση τής έντασης πού ύπάρχει.

Γιά τή διαφορά άπόψεων είναι χαρακτηριστική ή άλληλογραφία, πού ύπηρξε μεταξύ του Οίκουμενικού Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου καί του Αρχιεπισκόπου Άλβανίας κ. Αναστασίου καί ό χρόνος, πού αυτή δημοσιοποιήθηκε, σέ σχέση μέ τή συνάντηση στό Σάλσμπουργκ. Τό περιεχόμενο τών έπιστολών καί οί ήμερομηνίες άποστολής τους δείχνουν ότι ή συνάντηση γιά τή μεσολάβηση ήταν καταδικασμένη πρίν αυτή διεξαχθεϊ.

Στίς 24 Δεκεμβρίου 2018 ό Οίκουμενικός Πατριάρχης άποστέλλει έπιστολή στόν Αρχιεπίσκοπο κ. Αναστάσιο καί του άναγγέλλει τήν άπόφασή του νά δώσει Αύτοκεφαλία στους σχισματικούς τής Ουκρανίας. Στίς 4 Ίανουαρίου 2019 συνεδριάζει ή Σύνοδος τής Άλβανικής Έκκλησίας καί μέ βάση τήν προαναφερθεϊσα άπόφαση πού έλαβε ό κ. Αναστάσιος άποστέλλει έπιστολή στόν Πατριάρχη στίς 14 Ίανουαρίου 2019.

Ο Οίκουμενικός Πατριάρχης άπαντā στόν Αρχιεπίσκοπο Άλβανίας στίς 20 Φεβρουαρίου 2019. Η συνάντηση στό Σάλσμπουργκ διεξάγεται στίς 2 Μαρτίου 2019. Στίς 7 Μαρτίου 2019 ή Αρχιεπισκοπή Άλβανίας δημοσιοποιεί τήν έπιστολή του κ. Αναστασίου καί στίς 9 Μαρτίου τό Φανάρι πράττει τό ίδιο γι' αυτή του κ. Βαρθολομαίου. Από τίς έκτεθεισες ήμερομηνίες τών έπιστολών άποδεικνύεται ότι αυτές είχαν άνταλλαγεϊ πρίν άπό τή συνάντηση στό Σάλσμπουργκ.

*Δημοσιογράφος – συγγραφέας

Μεσολάβησις στό Ούκρανικό (II)

του Γ. Ν. Παπαθανασόπουλου*

ΣΤΗΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗ του ό κ. Άναστάσιος διατυπώνει εύθέως τή «θεμελιώδη άμφιβολία» τής Άλβανικῆς Έκκλησίας «νά έπι-κυρώσει άναδρομικώς χειροτονίας τελεσθείσας ύπό καθη-ρημένου, άφωρισμένου και άναθεματισμένου προσώπου» όνοματίζοντας τόν Φιλάρετο Ντενισένκο και άναφερόμε-νος στόν βίο και στήν πολιτεία του. Στήν έπιστολή άκολου-θει παράθεση πολλών έπιχειρημάτων, μέ βάση τά όποια άπορρίπτει τήν προσθήκη του όνόματος του Μητροπολί-του Έπιφανίου στά Ίερά Δίπτυχα, και έπομένως άπορρί-πτει τήν άναγνώρισή του. Έπίσης ό κ. Άναστάσιος έπιση-μαίνει πώς «άντί είρηνεύσεως και ένότητος τών Όρθοδό-ξων τής Ούκρανίας έπαπειλείται ό κίνδυνος διασπάσεως τής ένότητος τής άνά τόν κόσμον Όρθοδοξίας». Έπί πλέον ό Αρχιεπίσκοπος Άλβανίας θεωρεϊ άβάσιμες τίς έκτιμήσεις, ότι ό έμφανής διχασμός θά διαρκέσει «έπ' όλίγον». Τέλος έπισημαίνει τήν έλλειψη συνοδικότητας στήν ένέργεια του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Στήν άπάντησή του ό Οικου-μενικός Πατριάρχης έπιχειρεϊ μέ ιστορικά στοιχεία νά δι-καιολογήσει τήν έπαναφορά στήν κανονικότητα του καθη-ρημένου, άφορισμένου και άναθεματισμένου «Πατριάρχη Ούκρανίας» Φιλάρετου. Μεταξύ τών έπιχειρημάτων άναφέ-ρεται στήν Έκκλησία τής Βουλγαρίας, τήν περίπτωση τής όποίας θεωρεϊ παρόμοια μέ αύτήν τής Ούκρανίας. Όπως γράφει τό Οικουμενικό Πατριαρχείο, τό 1872, καθάίρεσε και άφόρισε τούς Έπισκόπους της, και τό 1945 τούς άπο-κατέστησε χωρίς άναχειροτονία. Ό κ. Βαρθολομαϊός στήν ίδια έπιστολή και ώς πρός τήν κατηγορία τής έκ μέρους του έλλείψεως πνεύματος Συνοδικότητας, θέτει για μίαν άκό-μη φορά τό θέμα ότι τό Πρωτεϊο του Πάπα Ρώμης, μετά τό Σχίσμα, έχει περιέλθει στόν Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλε-ως. Έπικαλεϊται άπόφαση του 1663 τών Πατριαρχών Κων-σταντινουπόλεως, Άλεξανδρείας, Άντιοχείας και Ίεροσο-λύμων... Στόν έπίλογο τής έπιστολής του ό Οικουμενικός Πατριάρχης γράφει μέ προσβλητικό ύφος κατά όσων δια-φωνοϋν μέ τήν ένέργειά του, μεταξύ αύτών βεβαίως και κατά του κ. Άναστασίου: «Και άποροϋμεν πώς αύτη ή προ-πέτεια και κατασυκοφάντησις τής Μητρος Έκκλησίας και τής ήμών Μετριότητος προσωπικώς γίνεται ύπ' ένίων άνε-κτῆ και έν τισι περιπτώσεων, εκόντων ή άκόντων αύτών, υίοθετεϊται ύπό τήν μορφήν άποδοχής και έπαναλήψεως τής έπιχειρηματολογίας τών κινησάντων τήν πτέρναν κα-τά τής εύεργέτιδος. Άγαπώσιν οϋτοι οί μαθηταί ύπέρ τούς διδασκάλους τήν Έκκλησίαν και τήν ένότητα αύτῆς; Μή γέ-νοιτο». Έπαναλαμβάνεται ότι ή άνταλλαγή τών έπιστολών προηγήθηκε τής συνάντησης στό Σάλσμπουργκ...

Ὡς πρὸς τὴν περίπτωση τῆς Βουλγαρίας, στὴν ὁποία ἀναφέρεται ὁ κ. Βαρθολομαῖος στὴν ἐπιστολή του πρὸς τὸν κ. Ἀναστάσιο, ἡ περίπτωση εἶναι διαφορετικὴ ἀπὸ αὐτὴ τῆς Οὐκρανίας. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Βουλγαρίας εἶχε ἐκκλησιαστικὴ ἐξάρτηση ἀπὸ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο, ὅταν ἀνακήρυξε τὴν Ἐξαρχία. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Οὐκρανίας εἶναι ὑπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴ δικαιοδοσία τοῦ Πατριαρχείου τῆς Μόσχας. Αὐτὸ ἀφόρισε τὸν Φιλάρετο καὶ οὐδεμία ἀπόφαση μποροῦσε νὰ λάβει τὸ Φανάρι, ἔστω καὶ μὲ τὸ παπικὴς προέλευσης «ἐκκλητο», χωρὶς προηγουμένως νὰ εἶχε πληροφορηθεῖ ἀπὸ τὴν πλευρὰ τοῦ Πατριαρχείου τῆς Μόσχας τοὺς λόγους γιὰ τοὺς ὁποίους τὸν καταδίκασε στὴν ἐσχάτη των ἐκκλησιαστικῶν ποινῶν. Τὸ Φανάρι ἔτσι ἔπραξε στὴν περίπτωση τοῦ καθαιρεθέντος ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος Μητροπολίτου Ἀττικῆς Παντελεήμονα. Πρὶν ἐξετάσει τὴν περιπτώσή του, ζήτησε ἀπὸ τὴν Ἱερά Σύνοδό Της τὸν φάκελο τῆς δίκης καὶ τῆς ἀπόφασης, πού εἶχε ληφθεῖ. Σημειώνεται ὅτι ὅταν ἔλαβε τὴ σχετικὴ ἀπόφαση τὸ Πατριαρχεῖο τῆς Μόσχας γιὰ τὸν Φιλάρετο, ὁ κ. Βαρθολομαῖος τὴ δέχθηκε καὶ τὸν ἀποκήρυξε καὶ αὐτός, ὡς σχισματικὸ... Πέραν τοῦ ὅτι ἡ βουλγαρικὴ Ἐκκλησία ἦταν ὑπὸ τὴν δικαιοδοσία του, τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο γιὰ νὰ ἄρει τὸ βουλγαρικὸ σχίσμα ἀνέθεσε, τὸ 1932, στὸν Πατριάρχη Ἱεροσολύμων νὰ μεσολαβήσει καὶ ἔθεσε αὐστηροὺς ὅρους γιὰ τὴν ἄρση. Ἡ διαπραγμάτευση δέν ὀλοκληρώθηκε τότε. Ἀκολούθησε ὁ Β' Παγκόσμιος Πόλεμος καὶ στὶς 19 Φεβρουαρίου 1945 ὑπεγράφη τὸ Πρωτόκολλο ἄρσης τοῦ σχίσματος ὑπὸ τοὺς ὅρους τοῦ 1932 καὶ ἀφοῦ ἡ Βουλγαρικὴ Ἐξαρχία εἶχε ζητήσει συγγνώμη γιὰ τὸ σχίσμα καὶ εἶχε μεταφέρει τὴν ἔδρα τῆς ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη στὴ Σόφια. Τίποτα ἀπὸ αὐτὰ δέν συνέβησαν στὴν Οὐκρανία. Ὡς πρὸς τὰ ἐπιχειρήματα περὶ Πρωτείου ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐκτίθεται στὴ συνείδηση τῆς Ἐκκλησίας, πρὸς τὴν ὁποία δέν μπορεῖ νὰ ἐξισωθεῖ ὁποιαδήποτε ἀπόφαση τῶν τεσσάρων Πατριαρχῶν, παρμένη ὑπὸ εἰδικές συνθηκὲς καὶ ὑπὸ ὀθωμανικὴ τυραννικὴ ἐξουσία. Ἐξάλλου ἀκολούθησαν ἀποφάσεις τοῦ ἰδίου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὡς ἀπάντηση στό ἀλάθητο τοῦ Πάπα, πού καθιέρωσε ἡ Α' Βατικανὴ Σύνοδος τὸ 1870, μὲ τίς ὁποῖες καταδικάστηκε μὲ ἀπόλυτο τρόπο τὸ παπικὸ Πρωτεῖο στὴν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία.